

Üreten Ekonomi...

Aykut Göker

Kriz dönemleri çözüm de yaratabilir; eğer, nedenlerini kendimiz çözümleyebilir; çıkış yolu bulmada kendimizin de **düşünmemiz** gerektiğini görebilsek... Belki o zaman, bilim, teknoloji ve üretim konuları üzerine yazılanlar işe yarayabilir. Umutlanmak için az da olsa neden var; çünkü, kriz su yüzüne çıktığından beri, üreten bir ekonomi haline gelmedikçe bir krizden diğerine sürükleneceğimizi yazanların sayısında artış var. Aslında, üretememe sorunu kriz öncesinde de çokça dile getirildi. Bazılarını yineleyelim:

İSO Başkanı H. Kavi Temmuz sonlarındaki açıklamasında, Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu içindeki özel sektör firmalarının faaliyet dışı gelirlerle ayakta kalabildiklerine; bu olmasa üretimlerini sürdüremeyeceklerine işaretler, *"bu firmaların 1999'da net dönem kârı 720 trilyon lirayken, üretim dışı faaliyet gelirleri 1,5 katrilyon lira oldu. Yani diğer gelirlerin dönem kârına oranı %219'a çıktı. Bu durum 1999'da özel kuruluşların üretimden zarar ettiğini, bu zararın diğer gelirlerle düzeltildiğini gösteriyor"* demişti.

11 Eylül'deki Teknoloji Kongresi'nde, **TOFAŞ Yönetim Kurulu'ndan J. Nahum** şunları söylemişti: *"...otomotiv ve benzeri sanayilerde, AR-GE ve satış sonrası hizmetlerin katma değer yaratılmasındaki payları üretime nazaran giderek çok büyük ağırlık kazanıyor. Bu, sadece bir üretim merkezi olarak kalırsa, Türkiye'nin, katma değer yaratılmasındaki rol ve payının giderek azalması demektir. Kaldı ki, Türkiye bir üretim merkezi olarak da geriden gelen ülkelere nazaran rekabet gücünü kaybetmektedir. Yeni rakipler üretim merkezi olma rolünü de bizden alabilirler. Yabancı ortaklarımız, otomotiv ana sanayiinde Türkiye'deki mevcut yatırımlarının büyüklüğü nedeniyle, şimdilik coğrafya değiştirme yoluna gitmeyebilirler; ama ... otomotiv yan sanayii için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Otomotiv sanayiinde, üretimdeki rolümüzü sürdürürken mutlaka AR-GE ve satış sonrası hizmetlerde de kabiliyet kazanmak zorundayız. Ancak, yabancı ortaklı kuruluşlarda, özellikle sermaye payının %50'sinin yabancı ortağa ait olması halinde, bu türden stratejiler uygulamanın çok güç olduğuna işaret etmek gerekir."*

UPAV Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Y. Ege demişti ki; *"2005'te, tekstil ve konfeksiyonda, Gümrük Birliği'ne dâhil olmayan ülkeler için AB'nin uygulamakta olduğu kotalar kalkacak. Türkiye, AB pazarında, bu kotaların kalkmasıyla serbest kalacak Uzak Doğu'daki rakipleri nedeniyle ciddi güçlüklerle karşılaşacak. ABD'nin uyguladığı kotalar da kalkacak; bu ilk bakışta, ABD pazarı için Türkiye'nin lehine bir durum; ama kotalar herkes için kalkacak. Bu açıdan ABD pazarında da Türkiye'nin durumu daha kolay olmayacak Toplam imalat sanayii açısından, Türkiye'nin rekabet gücünde AB ortalamasına göre azalma var. Türk sanayiinin teknoloji yeteneği zayıf."*

Çağımızın lokomotif sanayileri olan enformasyon-telekomünikasyon sanayilerindeki durumumuz konusundaysa, **TTGV ve TESİD Yönetim Kurulları Başkanı Dr. F. Yücel** şunlara değinmişti: *"Türkiye'de kullandığımız 'infotelecommunication' teknolojilerinin ürünlerinde, bugün Türkiye'nin fikri mülkiyet payı %5 dolayındadır. Oysa bu pay geçmişte %20 idi. Olması gerekense %50'dir."* Ve şunu eklemişti: *"Türk Telekom'un satışı gündemdedir. Ama, bunun kadar önemli olan husus, Türk Telekom'dan Türkiye'de faaliyet*

gösteren üreticilere talep gelmesidir. Firmalarımızın teknoloji yeteneği kazanmasında İç Pazar stratejik önemdedir.”

TÜSİAD eski Başkanı Dr. E. Yücaoğlu'nun söylediklerini hatırlayacaksınız: *“Türkiye, AR-GE'ye ciddi ölçüde kaynak ayırmayan ama en çok para harcayan ülkelerden biri... Türkiye, AR-GE için [dışarıya] yılda yaklaşık 2 milyar \$ ödüyor. Bu, Türkiye'nin, her yıl 20.000 yabancı araştırmacının yıllık istihdam ücretini ödemesi demektir.”*

20 Eylül'de İzmir'deki bir panelde, EBSO Başkanı A. Akkan şöyle demişti: *“...bırakın AR-GE'yi bir yana, çoğu sanayicimiz üretimini zor sürdürüyor. Beş yıl önce kurduğumuz Organize Sanayi Bölgesi'ne taşınan deri sanayicilerimiz makûl faiz haddiyle işletme sermayesi bulamadıkları için bugün kapılarını kapatma durumundalar. Bu finansman sistemiyle sanayicilik yapmak mümkün değildir.”*

Üreten bir ekonomi haline gelmek için uygun iklimi, *“rantçı olmak yerine üretici olmanın daha iyi olduğu”* bir ortamı nasıl yaratacağız; sanmıyorum ki, bunu bizim için başkaları düşünsün.

agoker@ttgv.org.tr

CBT, 07 Nisan 2001.